

XÁC ĐỊNH GIÁ TRỊ CỔ PHẦN KHI THOÁI VỐN, CỔ PHẦN HOÁ TẠI CÁC DOANH NGHIỆP CỦA SCIC

TỔNG CÔNG TY ĐẦU TƯ VÀ KINH DOANH VỐN NHÀ NƯỚC

Sau hơn 15 năm hình thành và phát triển, đến nay, kết quả hoạt động của Tổng công ty Đầu tư và Kinh doanh vốn nhà nước (SCIC) đã góp phần tích cực đẩy nhanh tiến trình sắp xếp, đổi mới, nâng cao hiệu quả hoạt động của doanh nghiệp nhà nước. SCIC đã triển khai bán vốn tại 1.020 doanh nghiệp mang lại hiệu quả cao cho Nhà nước, thu về 48.841 tỷ đồng (đạt tỷ lệ 4,4 lần). Tuy nhiên, việc xác định giá trị cổ phần khi thoái vốn, cổ phần hóa tại các doanh nghiệp của SCIC cũng gặp phải một số vướng mắc cần có đề xuất, kiến nghị hoàn thiện trong thời gian tới.

Từ khóa: Giá trị cổ phần, thoái vốn, cổ phần hóa, doanh nghiệp, SCIC

DETERMINATION OF SHARE VALUE UPON DIVESTMENT AND EQUITIZATION OF ENTERPRISES UNDER SCIC

State Capital Investment Corporation

After more than 15 years of establishment and development, at present, the performance of the State Capital Investment Corporation (SCIC) has helped accelerate the process of reorganization, innovation, and improvement of state-owned enterprises' performance. SCIC has sold capital in 1.020 enterprises, bringing high efficiency to the State, earning 48.841 billion VND (equivalent to 4.4 times). However, determining the value of shares when divesting, equitizing SCIC's enterprises also encounters problems that need improvement in the near future.

Keywords: Share value, divestment, equitization, enterprise, SCIC

Ngày nhận bài: 4/4//2022

Ngày hoàn thiện biên tập: 18/4/2022

Ngày duyệt đăng: 27/4/2022

Kết quả triển khai công tác cổ phần hóa, thoái vốn tại doanh nghiệp của SCIC trong giai đoạn 2019-2021

Tổng công ty Đầu tư và Kinh doanh vốn nhà nước (SCIC) được thành lập theo Quyết định số 151/2005/QĐ-TTg ngày 20/6/2005 của Thủ tướng Chính phủ và chính thức đi vào hoạt động từ ngày 01/8/2006, nhằm thực chủ trương đẩy mạnh sắp xếp, đổi mới và nâng cao hiệu quả hoạt động và

sức cạnh tranh của các doanh nghiệp nhà nước (DNNN); đổi mới phương thức quản lý vốn nhà nước tại DN.

Sau hơn 15 năm hình thành và phát triển, đến nay, kết quả hoạt động của SCIC đã góp phần tích cực đẩy nhanh tiến trình sắp xếp, đổi mới, nâng cao hiệu quả hoạt động của DNNN. SCIC đã triển khai bán vốn tại 1.020 DN mang lại hiệu quả cao cho Nhà nước, thu về 48.841 tỷ đồng (đạt tỷ lệ 4,4 lần). Trong giai đoạn 2019 - 2021, mặc dù còn gặp không ít khó khăn vướng mắc, nhưng SCIC tiếp tục tập trung đẩy mạnh triển khai tái cơ cấu, cổ phần hóa (CPH) và bán vốn nhà nước tại các DN mà Nhà nước không cần nắm giữ. Kết quả cụ thể như sau:

- Công tác thoái vốn: Giai đoạn 2019 - 2021, SCIC đã thực hiện thoái vốn thành công tại 25 DN (trong đó có 24 DN bán hết và 01 DN bán bớt vốn) thu về 3.108 tỷ đồng doanh thu trên giá vốn là 1.110 tỷ đồng, chênh lệch giữa giá vốn và doanh thu là gần 2.000 tỷ đồng (đạt tỷ lệ 2,8 lần). Cụ thể:

+ Năm 2019: SCIC đã triển khai bán vốn tại 25 DN, đã bán vốn thành công tại 12 DN, trong đó bán hết vốn tại 11 DN, bán một phần vốn tại 01 DN; với giá vốn là 82 tỷ đồng, giá trị thu được là 315 tỷ đồng, gấp 3,8 lần giá vốn.

+ Năm 2020: SCIC đã triển khai bán vốn tại 26 DN, bán vốn thành công tại 10 DN; thu về 1.172 tỷ đồng doanh thu trên 572 tỷ đồng giá vốn, đạt tỷ lệ gấp 02 lần giá vốn.

+ Năm 2021: SCIC đã triển khai bán vốn tại 10 DN, bán vốn thành công tại 04 DN; thu về 1.309 tỷ đồng doanh thu trên 426 tỷ đồng giá vốn, đạt tỷ lệ gấp 3 lần giá vốn.

- Công tác CPH: Theo Quyết định số 1001/QĐ-TTg, SCIC có nhiệm vụ triển khai CPH và bán vốn tại 05 DN. Ngày 15/8/2019, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 26/2019/QĐ-TTg về việc phê duyệt danh mục DN thực hiện CPH đến hết năm 2020. Theo đó, SCIC có nhiệm vụ CPH và bán vốn tại 3 Công ty TNHH 1, 2 thành viên đến năm 2020, bao gồm: Công ty TNHH MTV In thống kê Thành phố Hồ Chí Minh, Công ty TNHH MTV Khai thác và Chế biến Đá An Giang và Công ty TNHH MTV Đầu tư và Phát triển HPI. Trong năm 2019, SCIC đã hoàn thành CPH Công ty TNHH MTV In và Phát hành biểu mẫu thống kê với tổng số tiền thu được từ việc bán hết phần vốn nhà nước sau CPH là 23.640.800.880 đồng, số tiền Công ty đã nộp về Quỹ hỗ trợ sắp xếp và phát triển DN là: 23.329.038.880 đồng.

Giai đoạn 2019 - 2021, trong bối cảnh kinh tế thế giới, cũng như kinh tế trong nước chịu ảnh hưởng nặng nề bởi đại dịch COVID-19, hoạt động đầu tư kinh doanh vốn còn gặp nhiều khó khăn, SCIC đã nỗ lực triển khai công tác bán vốn, SCIC đã chủ động báo cáo các cơ quan có thẩm quyền đề nghị hướng dẫn, tháo gỡ khó khăn, vướng mắc về cơ chế bán vốn và chuẩn bị các điều kiện cần thiết để sẵn sàng bán vốn ngay sau khi Thông tư số 36/2021/TT-BTC có hiệu lực thi hành kể từ ngày 10/7/2021. Trong điều kiện gặp nhiều khó khăn do giãn cách xã hội để phòng chống dịch COVID-19, chỉ trong quý IV/2021, SCIC đã nỗ lực và triển khai bán vốn vượt chỉ tiêu kế hoạch bán vốn năm 2021 (doanh thu và chênh lệch bán vốn tương ứng đạt 165% và 275% so với kế hoạch). Công tác bán vốn nhà nước tại DN của SCIC đã được triển khai theo đúng quy định của pháp luật, đảm bảo công khai, minh bạch, đạt được hiệu quả cao, bảo toàn và phát triển vốn nhà nước.

Những tồn tại, vướng mắc trong thoái vốn và đề xuất, kiến nghị

Việc xác định giá trị thương hiệu (trong đó bao gồm giá trị văn hóa, lịch sử) vào giá khởi điểm để thực hiện thoái vốn nhà nước

- Về tính hợp lý: Theo đánh giá của SCIC việc tách riêng giá trị thương hiệu, văn hoá lịch sử để định giá trong nhiều trường hợp là chưa thực sự hợp lý do:

Khi xác định giá trị DN, tổ chức tư vấn định giá căn cứ vào nhiều yếu tố (quy mô, đặc điểm hoạt động của DN, thời gian thực hiện, tính hợp tác và phối hợp của DN để lựa chọn phương pháp định giá phù hợp. Trong đó, phương pháp chiết

khấu dòng tiền (DCF) hay phương pháp tỷ số bình quân (là các phương pháp phổ biến được áp dụng trên thị trường) sẽ không tách bạch riêng việc xác định giá trị thương hiệu, văn hoá lịch sử khi định giá.

- Khó khăn, vướng mắc và nguyên nhân:

Nhiều DN quy mô nhỏ, địa bàn hoạt động nhỏ hẹp, thậm chí đang rất khó khăn, cơ bản không có lợi thế đáng kể về thương hiệu, cũng như giá trị văn hoá lịch sử. Việc thu thập các chi phí tạo lập giá trị thương hiệu trải qua rất nhiều năm dẫn đến rủi ro không thu thập được đầy đủ chứng từ, bằng chứng; hoặc DN thiếu hợp tác (do tỷ lệ sở hữu vốn của SCIC nhỏ), dẫn đến thời gian thẩm định giá kéo dài, tính chính xác chưa cao trong khi giá trị xác định được không đáng kể so với tổng giá trị DN.

- Đề xuất, kiến nghị:

SCIC kiến nghị Bộ Tài chính xem xét, báo cáo Chính phủ bỏ nội dung "Việc xác định giá trị thương hiệu (trong đó bao gồm giá trị văn hoá, lịch sử) được thực hiện theo hướng dẫn của Bộ Tài chính" tại Điều 29 Nghị định số 91/2015/NĐ-CP ngày 13/10/2015 Nghị định số 32/2018/NĐ-CP và Nghị định số 140/2020/NĐ-CP ngày 30/11/2020 sửa đổi bổ sung Nghị định số 91/2015/NĐ-CP do các Nghị định trên đã quy định nguyên tắc khởi điểm bán vốn không thấp hơn mức giá xác định của tổ chức có chức năng thẩm định giá, Bộ Tài chính đã ban hành các Tiêu chuẩn thẩm định giá hướng dẫn cụ thể. Trên cơ sở đó, bỏ nội dung tương ứng về xác định giá trị thương hiệu (bao gồm cả giá trị văn hoá, lịch sử) trong khoản 1 Điều 3 Thông tư số 36/2021/TT-BTC.

Việc thoái vốn tại các DN có tồn tại về tài chính trong giai đoạn 2019-2021

Tính đến thời điểm 31/12/2021, danh mục DN do SCIC quản lý gồm 146 DN, ngoài 8 DN thuộc đối tượng giữ lại theo dự thảo Chiến lược phát triển đang trình Thủ tướng Chính phủ, có nhiều DN còn vướng mắc trong quá trình triển khai bán vốn, gồm:

- + Các DN SCIC đã bán nhiều lần không thành công (42 DN);
- + Các DN phải chờ chỉ đạo của các cấp có thẩm quyền (8 DN);
- + Các DN có vướng mắc về pháp lý, công nợ, đất đai... (28 DN, trong đó SCIC đã có Công văn số 1408/ĐTKDV-KHTH ngày 7/7/2021 báo cáo Thủ tướng Chính phủ về các DN chưa quyết toán vốn lần 2);
- + Các DN phải CPH mới bán vốn (3 DN, trong đó

công tác CPH các công ty TNHH MTV trong những năm qua gặp khó khăn, vướng mắc, do các cơ quan có thẩm quyền chậm phê duyệt phương án sắp xếp lại, xử lý nhà, đất);

+ Các DN thuộc diện giải thể phá sản (11 DN, SCIC đã có công văn số 972/ĐTKDV-KHTH ngày 8/5/2020 báo cáo Ủy ban Quản lý vốn nhà nước tại DN);

+ Các DN có vướng mắc về cơ chế (4 DN). Đây là những DN do SCIC tự đầu tư nhưng việc phải định giá DN theo quy định tại Nghị định số 32/2018/NĐ-CP và Nghị định số 140/2021/NĐ-CP dẫn đến giá bán rất cao, SCIC đã tổ chức đấu giá nhưng không có nhà đầu tư quan tâm);

+ Các DN có tỷ lệ sở hữu nhỏ, hoạt động kinh doanh gặp nhiều khó khăn, ngành nghề đặc thù, không hấp dẫn các nhà đầu tư... (30 DN).

- Khó khăn, vướng mắc:

Trong quá trình triển khai kế hoạch bán vốn từ năm 2019 - 2021, một số DN quy mô lớn SCIC quản lý bị chậm quyết toán vốn lần 2 (gồm Tổng Công ty Thép Việt Nam, Tổng Công ty Sông Đà...) hoặc bị vướng mắc trong việc xác định giá trị lợi thế đất trả về nhà nước (Licogi, Công ty cổ phần Tư vấn Đầu tư và đầu tư Việt Nam...) khiến cho việc bán vốn tại các DN này bị chậm.

Về vấn đề này, SCIC đã có Công văn số 1408/ĐTKDV-KHTH ngày 7/7/2021 báo cáo Thủ tướng Chính phủ về tiến độ quyết toán vốn lần 2 tại một số tổng công ty lớn, qua đó kiến nghị Thủ tướng Chính phủ chỉ đạo các bộ liên quan sớm hoàn thành công tác quyết toán vốn lần 2 theo quy định, làm cơ sở để SCIC triển khai bán vốn tại các DN này; đồng thời, cho phép SCIC thực hiện bán cổ phần tại một số DN kém hiệu quả, có khả năng mất vốn khi chưa hoàn thành quyết toán vốn lần 2.

Đối với các DN thuộc diện giải thể phá sản, việc bán vốn theo quy định tại Nghị định số 140/2020/NĐ-CP, Nghị định số 132/2018/NĐ-CP và Nghị định số 91/2015/NĐ-CP cũng khó khả thi, do không hấp dẫn nhà đầu tư, DN không lập/cung cấp được báo cáo tài chính làm cơ sở cho tổ chức tư vấn triển khai định giá, lập hồ sơ chào bán theo quy định, hầu hết tài sản bị ngân hàng niêm phong hoặc phát mại... cá biệt có DN không có khả năng chi trả chi phí thuê kiểm toán báo cáo tài chính.

- Đề xuất, kiến nghị:

+ Đối với các DN chưa quyết toán vốn lần 2: SCIC kiến nghị Thủ tướng Chính phủ chỉ đạo các Bộ, địa phương chủ trì phối hợp với SCIC tập trung giải quyết các vướng mắc, sớm hoàn thành quyết toán vốn lần 2 theo quy định tại Thông tư số 83/2018/TT-BTC ngày 30/8/2018 hướng dẫn việc chuyển giao

quyền đại diện chủ sở hữu nhà nước tại SCIC và Thông tư số 119/2021/TT-BTC ngày 23/12/2021 sửa đổi, bổ sung một số điều tại Thông tư số 83/2018/TT-BTC để có cơ sở triển khai thoái vốn.

+ Đối với các DN thuộc đối tượng giải thể, phá sản: Kiến nghị Bộ Tài chính có ý kiến với Chính phủ rà soát trình Quốc hội xem xét, sửa đổi bổ sung các quy định tại Luật DN, Luật Phá sản và các quy định hiện hành có liên quan của pháp luật tạo điều kiện để việc triển khai các thủ tục giải thể, phá sản được thuận lợi và phù hợp với tình hình thực tiễn của các DN có quy mô nhỏ.

Xác định giá trị đất đai khi cổ phần hoá, thoái vốn

- Khó khăn, vướng mắc: Khi DN thuộc diện thoái vốn có hoạt động tăng vốn điều lệ, việc chuyển nhượng quyền mua trong trường hợp thời hạn phát hành của DN không đủ để SCIC thuê tổ chức thẩm định giá xác định giá khởi điểm (khoản 2, Điều 38b Nghị định số 32/2018/NĐ-CP; sửa đổi, bổ sung tại khoản 20, Điều 2 Nghị định số 140/2020/NĐ-CP). Đặc biệt, đối với các DN có nhiều đất đai, hoặc đang triển khai đầu tư các dự án kinh doanh bất động sản.

- Đề xuất, kiến nghị: Để kịp thời tháo gỡ các khó khăn, vướng mắc, tạo điều kiện thuận lợi cho SCIC thực hiện nhiệm vụ thoái vốn đã được Thủ tướng Chính phủ giao, SCIC đề nghị Bộ Tài chính báo cáo Thủ tướng Chính phủ và các cơ quan có thẩm quyền xem xét, giải quyết các kiến nghị và đề xuất của SCIC để thúc đẩy công tác bán vốn nhà nước theo các nội dung sau:

+ Bộ Tài chính tiếp tục nghiên cứu, hoàn thiện các quy định về thoái vốn nhà nước để tháo gỡ vướng mắc về cơ chế, thúc đẩy hoạt động bán vốn của SCIC như: giá trị chênh lệch quyền sử dụng đất thuê trả tiền hàng năm; xác định giá khởi điểm cho DN niêm yết...

+ Đối với công tác CPH: Bộ Tài chính báo cáo Thủ tướng Chính phủ chỉ đạo quyết liệt các cơ quan có thẩm quyền sớm phê duyệt phương án sắp xếp lại, xử lý nhà, đất tại các DN thuộc đối tượng CPH để thoái vốn.

Ngoài ra, để có thể tạo nguồn bổ sung danh mục thoái vốn trong thời gian tới, kiến nghị Bộ Tài chính báo cáo Thủ tướng Chính phủ chỉ đạo Bộ Kế hoạch và Đầu tư sớm hoàn thiện kế hoạch sắp xếp, thoái vốn nhà nước tại DN giai đoạn 2021 - 2025 (bao gồm danh mục DN chuyển giao quyền đại diện chủ sở hữu vốn nhà nước về SCIC) trình Thủ tướng Chính phủ xem xét, phê duyệt quyết định thay thế Quyết định số 908/QĐ-TTg.